

نگاه محتاطانهٔ روس‌ها به دورهٔ جدید روابط با آمریکا

میراحمد رضا مشرف

پژوهشگر مسائل بین الملل

سیاست‌ها و رویکردهای اخیر ترامپ در قبال روسیه و اوکراین، به خصوص نزاع او با زلنسکی در کاخ سفید، شوک بزرگی در صحنه سیاست بین‌الملل به وجود آورده است. البته با توجه به سابقه دوره اول ریاست جمهوری ترامپ و همچنین برنامه‌های تبلیغاتی او در این دوره از انتخابات ریاست جمهوری، تحولاتی در روابط آمریکا و روسیه و همچنین در مواضع ایالات متحده در جنگ اوکراین قابل پیش‌بینی بود، اما به هیچ وجه تصور نمی‌شد که این تغییر و تحولات با چنین شتاب و عمقی جنبه عملی پیدا کند. حتی به نظر می‌رسد که خود روس‌ها نیز از روند کنونی تا حد زیادی غافلگیر شده‌اند و می‌کوشند تا روشن شدن هر چه بیشتر کم و کیف وضعیت جدید، رفتاری محتاطانه از خود نشان دهند. این همان موضوعی است که از سوی «سیی راجا موهان» تحلیلگر برجسته هندی مورد توجه قرار گرفته و او را به نگارش مقاله‌ای در روزنامه ایندین اکسپرس (۲۰۲۵/۳/۵) ترغیب کرده است.

■ ■ ■

■ هالیوود و اسکار

نماد چرخش سیاست آمریکا در قبال روسیه

«سیی راجا موهان» تحلیل خود از دوره جدید روابط میان ایالات متحده و روسیه را از یک رخداد جدید و البته در وجهی فرهنگی آغاز می‌کند. موهان این نکته را مورد توجه قرار می‌دهد که هالیوود در سال‌های اخیر، اغلب بازتاب‌دهنده احساسات سیاسی در حال تغییر آمریکایی‌هاست و البته مراسم اسکار نیز بستر بیان آن را فراهم می‌کند. با این مقدمه چینی، باید گفت مراسم اسکار امسال منتقدان ترامپ را کاملاً ناامید کرد و نشان داد که هالیوود تا چه حد می‌تواند با انقلاب محافظه‌کارانه جدید کنار آمده و سازشی عملگراییانه از خود نشان دهد. درو کردن جوایز اسکار توسط فیلمی با مضمون روسی (آنورا) و نامزدی «پورا بوریسوف» بازیگر روس برای جایزه بهترین بازیگر نقش مکمل مرد، برای روس‌ها بسیار هیجان برانگیز بود و آن‌ها را بیش از پیش نسبت به ریاست جمهوری ترامپ خوش‌بین کرد. این اتفاق در شرایطی به وقوع پیوست که نخبگان روسی در طی سال‌های اخیر از تلاش غرب برای «حذف» فرهنگ روسی سخن می‌گفتند و آن را محکوم می‌کردند. اما روند امسال هالیوود و به رسمیت شناختن مهارت بازیگری بوریسوف، حکایت از آن دارد که نفوذ فرهنگی روسیه هنوز هم در غرب از وزن کافی برخوردار است، به ویژه آن که کمتر کسی در قبال تأیید هالیوود بی‌تفاوت باقی می‌ماند. بدون

■ ■ ■

رکورد فرار از اسرائیل شکست

جدا از ضربات اقتصادی، عملیات مقاومت اسلامی در هفتم اکتبر ۲۰۲۳ رژیم صهیونیستی را با یک مشکل بزرگ دیگر مواجه کرد و آن مهاجرت معکوس بود. در سال ۲۰۲۴، رژیم صهیونیستی شاهد موج بی‌سابقه‌ای از مهاجرت معکوس بود. اگرچه منابع صهیونیستی سعی می‌کنند با آمارسازی، حداقل اعداد در این زمینه را منتشر کنند، اما با این حال یک رسانه صهیونیستی با استناد به آمارهای رسمی از خروج ۸۲ هزار و ۷۰۰ اسرائیلی خبر داده است. این عدد در مقایسه با سال‌های گذشته رکوردزده است. این آمار که نشان‌دهنده بی‌ثباتی سیاسی، اقتصادی و امنیتی است، یکی از تبعاتی است که پس از جنگ ۷ اکتبر ۲۰۲۳ شکل گرفت.

بر اساس گزارش مجله صهیونیستی ذا مارکر، روند خروج از سرزمین‌های اشغالی به نسبت رکورد قبلی که ۵۳ هزار نفر است، بسیار بالاتر می‌باشد. در تابستان، تعطیلات و عید یهودیان قبل از شروع جنگ در سال ۲۰۲۳، مانند هر دوره تعطیلات، حدود یک میلیون اسرائیلی برای گذراندن تعطیلات، سفرها و دیدارهای خانوادگی رژیم را ترک کردند و حدود ۴۰۰ هزار نفر از آن‌ها به اسرائیل بازگشتند، در حالی که حدود ۶۰۰ هزار نفر از آن‌ها هنوز در خارج‌اند.

■ ■ ■

■ تعداد شهرک‌نشینان در رژیم

بر اساس داده‌های اداره مرکزی آمار اسرائیل، جمعیت اسرائیل در سال ۲۰۲۴ افزایش منفی ۱٫۱ درصدی را ثبت کرد و به ۱۰ میلیون و ۲۷ هزار نفر رسید. این میزان افزایش در سال قبیش ۱٫۶ درصد بوده است که نشان‌دهنده رشد منفی و افزایش مهاجرت از اسرائیل به خارج به دلیل جنگ با غزه است. بر اساس آمار، ۷ میلیون و ۷۰۷ هزار یهودی و دیگران در سرزمین‌های اشغالی زندگی می‌کنند که ۷۶٫۹ درصد از کل جمعیت را تشکیل می‌دهند، در حالی که عرب‌های ۱۹۴۸، دو میلیون و ۱۰۴ هزار نفر (۲۱ درصد) و ۲۱۶ هزار خارجی (۲٫۱ درصد) از جمعیت را تشکیل می‌دهند.

■ مهاجرت جوانان

بر اساس گزارش ذا مارکر، آنچه در مورد مهاجرت معکوس قابل توجه است، تعداد خانواده‌ها و جوانان در میان کسانی است که مهاجرت می‌کنند. نزدیک به نیمی از مهاجران –به طور دقیق ۴۷٫۸ درصد- جوانان ۲۰ تا ۲۵ ساله‌اند و ۲۷ درصد دیگر را کودکان و نوجوانان تشکیل می‌دهند. از تجزیه و تحلیل داده‌ها، به نظر می‌رسد که بخش بزرگی از کسانی که مهاجرت کرده‌اند، خانواده‌های جوان دارای فرزندان.

■ دلایل مهاجرت

لی یارون، خبرنگار امور اجتماعی هآرتس گفت: «جنگ، تغییرات در سیستم قضایی و افزایش هزینه‌های زندگی، اسرائیلی‌های بیشتری را به سفر به خارج و مهاجرت سوق می‌دهد.» او توضیح داد که بسیاری از اسرائیلی‌ها حاضرند بهای مهاجرت و خروج از اسرائیل را بپردازند، در صورتی که سود رفتن بیشتر از هزینه مانند در کشور باشد. وی گفت: «هزینه در اسرائیل بالا رفته است و همچنان افزایش خواهد یافت. وقتی سیاست‌های دولت مردم را بیرون می‌کشد، در نهایت مهاجرت خواهند کرد.»

سامی پرتز نوشت: «دولت کنونی به دستاوردهای امنیتی پس از فاجعه

شک این تغییر در درک فرهنگی با موضع در حال تحول ترامپ نسبت به روسیه همخوانی دارد.

■ باور ترامپ به بهبود روابط با روسیه

«راجا موهان» تأکید می‌کند که تعهد ترامپ به بهبود روابط ایالات متحده و روسیه را نباید صرفاً یک مانور سیاسی تلقی کرد چراکه در واقع این اعتقاد دیرینه اوست. «موهان» در ادامه صراحت ترامپ در مورد روسیه را با قدرانی علنی اخیر او از نقش روسیه در جنگ جهانی و همکاری تاریخی دو کشور در ساختن جهان پس از جنگ، قابل سنجش می‌داند. علاوه بر این، ترامپ به رغم مخالفت تشکیلات سیاست خارجی، به سرعت برای تعامل با روسیه دست به کار شده و شاهد دو دور مذاکره سطح بالا میان مقامات دو کشور در ریاض و استانبول بوده‌ایم و به نقل از گزارش‌ها در واشنگتن، آماده‌سازی‌هایی برای ملاقات دو جانبه میان پوتین و ترامپ در حال انجام است.

در این جا تحلیلگر هندی روزنامه ایندین اکسپرس سؤال مهمی را مطرح می‌کند: این که چرا ترامپ تا به حال از شناخته شدن به عنوان عامل گرملین و اتهاماتی همچون «عروسک خیمه‌شب بازی پوتین» جان سالم به در برده است؟ آن هم در شرایطی که این اتهامات برای هر شخص و یا سیاستمدار دیگری می‌توانست کاملاً ویرانگر باشد. موهان دلیل این امر را در پایگاه سیاسی ترامپ و حمایت ترزل‌ناپذیر این پایگاه از او ارزیابی می‌کند.

■ ■ ■

دهشتناک ۷ اکتبر می‌بالد، اما ترور [سید] حسن نصرالله در بیروت، اسماعیل هنیه در تهران و یحیی سنوار در غزه بخشی از ملاحظات نیست که بتواند انگیزه ماندن برای کسانی که تصمیم به ترک کشور می‌گیرند، ایجاد کند. کسانی که تصمیم به خروج می‌گیرند، دولتی را می‌بینند که مشغول خودش است، نهادهای دولتی را تضعیف می‌کند، بار اقتصادی را به مردم تحمیل می‌کند، در عین حال وزارتخانه‌های غیرضروری و مضر دولتی را حفظ می‌کند که این احساس را تقویت می‌کند که دولت در حال مبارزه با شهروندانش یا حداقل با برخی از آن‌هاست.» در میان مدت و بلندمدت یک سری مسائلی حیاتی وجود دارد که مشخص می‌کند آیا پدیده مهاجرت معکوس در سال‌های آینده ادامه خواهد داشت یا خیر که مهم‌ترین آن‌ها قرارداد اجتماعی است که از بدو تأسیس این رژیم شکل گرفته است. شاید دولت بتواند قانونی را برای معافیت از خدمت سربازی تصویب کند که از فروپاشی آن جلوگیری کند، اما ضرر آن برای دولت و جامعه بسیار زیاد خواهد بود، زیرا مردمی که در سال‌های آینده مجبور خواهند شد دوباره ماه‌ها از عمر خود را به دلیل معافیت سربازی مذهبی‌ها به خدمت ذخیره اختصاص دهند، از این ترتیب تبعیض‌آمیز به شدت عصبانی و ناامید خواهند شد. به گفته پرتز، «ترس از اینکه پزشکان، کارشناسان فناوری، دانشگاهیان و متخصصان [فلسطین اشغالی] را ترک کنند با همان تحقیرهایی مواجه شد که شلومو کرعی، وزیر ارتباطات به خلبانانی که تهدید کردند در صورت تبدیل شدن اسرائیل به دیکتاتوری، داوطلبانه فعالیت خود را متوقف خواهند کرد، نشان داد و گفت به جنم! کاملاً واضح است که این موضوع به رویارویی دیگری بین کسانی که در اینجا خواهان لیبرال دموکراسی‌اند و کسانی که به دنبال کودتای سیاسی و استبداد ملی-مذهبی‌اند، تبدیل خواهد شد. این مبارزه بر سر هویت دولت موقتیت ائتلاف کنونی در اجرای کودتای سیاسی، ضرری مضاعف برای اسرائیل و مردم آن خواهد بود؛ افرادی را که سهم خود را در شکوفایی آن ثابت کرده‌اند، از دست خواهد داد، در حالی که تعداد کسانی که می‌گویند می‌میرم اما سربازی نمی‌رویم به افزایش گسترش ادامه می‌دهند.»

جنبش ماگا (MAGA) به طور مداوم این اتهامات را به عنوان فریب روسی رد کرده است. از آن مهتر، ماگا نماینده جمعیتی از هواداران عمیقاً ضد جنگ است که با مداخله آمریکا در درگیری اوکراین مخالفت نشان می‌دهد. علاوه بر این، جنبش ماگا دیدگاه جهانی‌گرایانه نخبگان سیاست خارجی را که از آمریکا می‌خواهند بار حفظ نظم بین‌المللی را بر دوش بکشند، قاطعانه رد می‌کند.

■ انگیزه‌های ترامپ در برقراری روابط با مسکو

تحلیلگر روزنامه ایندین اکسپرس در مورد انگیزه‌ها و اهداف ترامپ از روابط با روسیه، به دو باور موجود در محافل راهبردی واشنگتن توجه نشان می‌دهد. در وهله اول برخی آن را تلاشی از جانب ترامپ برای ایجاد شکاف میان مسکو و پکن ارزیابی می‌کنند؛ راهبردی که اغلب به عنوان مانور «نیکسون-کسینجر معکوس» توصیف می‌شود. بر این اساس که در سال ۱۹۷۱ رئیس جمهور نیکسون و مشاور امنیت ملی او کسینجر، برای مقابله با قدرت شوروی، دست‌دوستی به سوی چین دراز کردند. امروز هم برخی مشاوران ترامپ امیدوارند که نزدیکی با روسیه بتواند همسویی آن با چین را کاهش دهد. اما واقع بینی‌هایی نیز در مورد چالش‌های چنین راهبردی وجود دارد چنان که «مارکو روبریو» وزیر خارجه ترامپ، نسبت به موفقیت چنین ایده‌ای ابراز تردید کرده است. در این حال او که خود زمانی یک ضد روس سرسخت بود، باور دارد که تقویت روابط ایالات متحده و روسیه بهتر از آن است که

به مسکو امکان داده شود که به یک «شریک کوچکتر» دانسی

برای یکن تبدیل شود.

اما برخی دیگر نیز هستند که ارتباط ترامپ و روسیه را در بستر بخشی از تغییرات گسترده‌تر در سیاست خارجی ایالات متحده و در چهارچوب حرکت به سمت «تعادل بیرون مرزی» تفسیر می‌کنند. این رویکرد به جای تلاش برای سلطه آمریکا در امور جهانی، بازگشت جهان به حالت چند قطبی خود را می‌پسندد. به یادداشته باشیم که وزیر خارجه روبریو، اولین مقام ارشد آمریکایی است که از جهان تک قطبی پس از جنگ سرد به عنوان یک ناهنجاری یاد می‌کند؛ همان جهانی که اکنون در حال محو شدن است.

■ نگاه تردیدآمیز روس‌ها به روابط با دولت ترامپ

در نهایت «سیی راجا موهان» به دیدگاه روسیه در مورد این تحولات می‌پردازد. به نظر او روسیه ریاست جمهوری ترامپ را هم به چشم یک فرصت و هم به عنوان یک تهدید می‌بیند. از نظر کرملین این می‌تواند یک فرصت برای تغییر روابط روسیه و آمریکا باشد، اما از سوی دیگر کرملین نسبت به غیرقابل پیش‌بینی بودن سیاست‌ها در ایالات متحده نگاهی محتاطانه دارند. مسکو بر این امر واقف است که هر پیشرفتی در دوره ترامپ می‌تواند توسط دولت‌های آینده خنثی شود. در عین حال بهبود روابط با واشنگتن به معنای قطع روابط مسکو با پکن نخواهد بود، بلکه موقعیت چانه‌زنی پوتین را در تعاملاتش با چین تقویت خواهد کرد. برای روسیه حفظ توازن در روابط با چین و آمریکا هدف ماندگار تلقی می‌شود. اما روسیه جایزه واقعی خود را در بخش اقتصادی دریافت می‌کند، در جایی که اقتصاد این کشور پس از جنگ اوکراین تحت فشار قرار گرفت و اکنون لغو تحریم‌های ایالات متحده یک شرایط تقویت حیاتی ایجاد خواهد کرد. با این همه، شک و تردید در هر دو طرف همچنان وجود دارد. در مسکو برخی از آن هراس دارند که پیشنهادات ترامپ دامی برای جدا و منزوی کردن روسیه از متحدان سنتی غیرغربی باشد. حتی برخی دیگر قدرانی جدید واشنگتن از بوریسوف (بازیگر) را ترفندی بالقوه برای ارتقای یک چهره جدید جایگزین در سیاست روسیه می‌دانند. اما به رغم همه این تردیدها، مزایای بالقوه پایان دادن به انزوای بین‌المللی، تضمین کمک اقتصادی، بازگرداندن شناسایی رسمی فرهنگی و کسب دوباره یک جایگاه بالا، می‌تواند برای روسیه جذاب باشد. بنابراین ریاست جمهوری ترامپ، خواه منجر به یک تغییر پایدار شود و یا یک فرصت موقت، بدون تردید، دری را باز کرده است که مسکو در حال حاضر برای عبور از آن، اشتیاق نشان می‌دهد.

■ ■ ■

در شمال مهاجرت می‌کنند بیشتر از دیگر شهرها نیست. ۱۳۷ نفر از ساکنان کریات‌شمونا در سال ۲۰۲۴، ۶۰ نفر از شلومی و ۳۲ نفر از متولا به عنوان مهاجر شناسایی شدند. مشخص است که اکثریت مطلق شهرک‌نشینان شمال و غلاف غزه توسط دولت در هتل‌ها و سایر مناطق در مرکز و جنوب اسکان داده شده‌اند. شاید همین عامل اثری از خود برجای گذاشته و بسیاری از آن‌ها را به مهاجرت به خارج سوق نداده است.

اما عامل دیگری نیز وجود دارد. به گفته مجله ذا مارکر، بسیاری از ساکنان شهرک‌های مرزی از طبقات متوسط یا بالای جامعه اسرائیل نیستند و اغلب منشأ اروپایی ندارند و بنابراین شانس آن‌ها برای ادغام در مکان‌های جدید مهاجرت در غرب زیاد نیست.

■ فرارمغزها

بر اساس داده‌های ارائه‌شده در بحث مهاجرت معکوس تحصیل کرده‌ها از اسرائیل در کمیته مهاجرت و جذب در کنست، اسرائیل یکی از کم‌جاذبه‌ترین‌ها به عنوان مقصد تحصیل کرده‌ها در میان مجموعه سازمان توسعه و همکاری اقتصادی است و درصد تحصیل کرده‌ها در میان کسانی که اسرائیل را ترک می‌کنند بسیار بیشتر از درصد تحصیل کرده‌ها که در اسرائیل زندگی می‌کنند، است.

بر اساس گزارشی که مرکز تحقیقات و اطلاعات کنست برای این کمیته تهیه کرده است، بر اساس داده‌های سازمان مرکزی آمار، درصد بزرگسالانی که در اسرائیل تا ده سال تحصیل کرده‌اند ۱۵ درصد است. در میان جمعیتی که اسرائیل را ترک می‌کنند، درصد آن‌ها تنها ۵ درصد است. با گذشت سال‌های تحصیلی، تصویر تغییر می‌کند؛ درصد فارغ‌التحصیلان ۱۳ سال تحصیلی یا بیشتر در اسرائیل ۴۴ درصد است، اما در میان کسانی که اسرائیل را ترک می‌کنند، به ۵۴ درصد افزایش می‌یابد. درصد کسانی که ۱۶ سال تحصیل یا بیشتر را در اسرائیل گذرانده‌اند تنها ۱۹ درصد است، اما در میان افرادی که سرزمین‌های اشغالی را ترک کرده‌اند، با حدود ۷ درصد افزایش به ۲۶ درصد می‌رسد.

■ نظرات کارشناسان

سامی پرتز، خبرنگار ذا مارکر در توضیح این آمار گفت: «می‌توان نتیجه گرفت که بخش بزرگی از کسانی که اسرائیل را ترک می‌کنند خانواده‌های جوان دارای فرزندانند که سهم آن‌ها در رشد اقتصادی قابل توجه است، زیرا نرخ استخدام تا سن ۴۹ سالگی در بازار اسرائیل بالا است.» به گفته پرتز، ادامه جنگ با افزایش نرخ مهاجرت معکوس از اسرائیل همراه خواهد بود و علاوه بر آن فرار بی‌سر و صدای مغزها در حوزه‌های فناوری پیشرفته، پزشکی و کارآفرینی به ویژه جوانان، تأثیرات منفی بر رشد اقتصادی اسرائیل خواهد داشت.

پرتز درباره این ارقام اظهار نظر می‌کند و می‌گوید: «بازار اسرائیل در حال از دست دادن سهم بزرگی از جمعیت کارگر، مولد و متخصص و همچنین بخش وسیعی از سربازان، پرسنل نظامی و نیروهای ذخیره است که مایه نگرانی است،» وی خاطرنشان کرد که دولت مهاجران اسرائیل از پرداختن به پدیده مهاجرت معکوس از اسرائیل خودداری می‌کند و دلایل جیش تعداد مهاجران را پنهان می‌کند. همچنین در آوردن یهودیان خارجی به کشور، به ویژه از روسیه و اوکراین، با یک معضل مواجه است و خاطرنشان می‌کند دلیل این دشواری، جنگ، وضعیت امنیتی، قطعی شدن سیاسی و شکاف اجتماعی در اسرائیل است.